Ehli Sünnet Olmak Ne Demek ?

EHLİ SÜNNET OLMAK NE DEMEK ?

اَعُوذُ بِاللهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ بِسمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعالَمِينَ * وَالصَّلاَةُ وَالسَّلاَمُ عَلَىَ سَيِّدِنا مُحَمَّدٍ

وَأَلِهِ اَجْمَعِينَ

Bundan sonra…Aşağıda günümüz Türkçesine çevireceğimiz yazı, bir yazma akâid kitabından alınmıştır. Okunduğunda çok değerli bir eser olduğu görülecek olan şu kitâbın müellifinin kim olduğunu bilmiyoruz. Lâkin yakın geçmişimizde yazıldığı anlaşılmaktadır.. Ehl-i Sünnet anlayışını ve ta'rîfini kanâatimizce en güzel bir şekilde ortaya koyan ifâdelerle karşı karşıya olduğumuzu açıkça görüyoruz:

"Böylesi meziyyetler ve üstün husûsiyetlerle her cins yaratılmışlara üstün kılınan insanların fıtratlarında gizli isti'dâd ve kâbiliyetlerinin alâkalı olduğu kadar bir ebedî hayât ve devamlı saâdete ulaşabilmeleri içün her kes ilk başta kendisinin ve müşâhede etmekte olduğu varlıkların ve yaratılmışların var edenini ve yaratanını bilmek bu kadar büyük nimetler ile kendisine nimet veren ve ihsânda bulunan nimetlendiricisi ve mevlâsını tanımak, başıyla ve sonuyla alâkalı halleri öğrenmek ve onlara tam bir bilgi hâsıl etmek aklen ve naklen insan olmaya terettüb eden mukaddes bir vazîfedir. Bu yüzden bu bilgiye nâil olmak isteyen insanlar ikiye ayrılmışlardır.

Bir fırka nazar ve istidlâl yoluna, **diğer**i de riyâzât ve mücâhede (nefsi terbiye ve isteklerine karşı direnme ve cihâd etme) yoluna girmişlerdir. **Nazar**/aklî ve mantıkî bakış **ve istidlâl**/delîl getirme yoluna girenler de iki kısımdır. **Bir kısm**ı, maksada varmakta yalnız aklı kâfî görmeyerek Nebîlerin (aleyhimüsselam) dinlerinden bir dîn ve şerîatı kendisine lüzûmlu kılmakla yürümüşlerdir ki bunlara **Kelâmcı**lar denir. (**Diger kısm**ına), bir dîne tutunmayıb da yalnız aklı kendilerine rehber edinerek gidenlere **Meşşâî Filozof**lar derler ki, bunların reisleri **Aristo**'dur **İkinci yol**a girenler de iki kısımdır. **Bir kısmı**, riyâzât ve mücahedelerini bir din ve şerîate uyacak bir şekilde yaparak hidâyet yoluna erenlerdir ki; onlara **Sûfiyye ve Mutasavvıfe** denir **Diğer kısmı** da bir din ve şerîate uymayarak sırf kendi riyâzât ve mücahedelerinin meyvesi olan keşifleri ve iç aydınlanmalarıyla iktifâ edenlerdir ki onlara da **İşrâkî Filozof**lar ismini verirler ki, reisleri **Eflatun**'dur.

Yukarıda zikri geçen kelamcılar da birkaç fırkaya ayrılmışlardır. Şöyle ki; Bunlardan inançla alakalı mes'elelerde Resûlüllâh sallallâhu aleyhi ve sellem'in Ashâbının açık hâl ve yolları üzere hareket edip onlara uyanlara **Ehl-i Hak** ve **Ehl-i Sünnet ve Cemâat** ismi verilir. Ashâb-ı Kirâm'a muhâlefetle onların yolları haricinde bir takım yollara sapanlara **Firâk-ı Dâlle**/sapık fırkalar ve **Ehl-i Bid'at ve Dalâlet** denir ki, bunlar cehenneme girmeye sebeb olacak çeşit çeşit hezeyâna cüret göstermekle yetmiş iki fırkaya ayrılmışlardır." (**Nakil bitti**.)

Biz de ilâve olarak diyoruz ki, Bir dîne bağlı kalarak -nazar ve istidlâl ile değil de- riyâzât ve mücâhedeyle Allah'ı tanımak ve O'na varmak isteyen **Sûfiyye**, şu dîne bağlı oluşunu Şer'î ilimler ve Ehl-i Sünnet çerçevesinde

yaparsa, **Müteşerri' Sûfiyye**, Şer'î ilimler ve Ehl-i Sünnet dışına taşarak yaparsa **Sapık Sûfiyye** olur.

İmâm Rebbânî kuddise sirruhû şöyle buyuruyor: "Ey kıymetli Nakîb!.. Va'zların hulâsası ve nasîhatlerin özü, dindâr ve Şerîata sıkı sıkıya bağlı kimselere karışmak ve gönül huzûrunu onlarla berâber olmakta bulmaktır. Dindâr ve Şerî'at'a sıkı sıkıya bağlı olmaktan her biri de hak olan Ehl-i Sünnet ve'l-Cemâ'at yoluna girmeye bağlıdır; ki, diğer İslâmî (ama bir çok yanıyla O'nu anlamaktan ve Ondan uzak olan sapık) fırkalar arasında kurtulan fırka onlardır. (Ehl-i Sünnet'in imâmları olan) şu büyüklere uymadan kurtulmak imkânsızdır. Onların görüşlerine uymadan felâha ermek mümkin değildir. Naklî, aklî ve keşfî deliller bu (anlatılan) ma'nâya şahiddir. Bunun hiçbir şekilde böyle olmama ihtimâli de yoktur. Bu sebeble, bir şahsın, hardal tanesi mikdârınca (azıcık da olsa) şu büyüklerin Sırât-ı Müstakîm olan yollarından çıktığı bilinirse, onunla sohbeti (berâberliği ve konuşmayı) öldürücü bir zehir(i içmek) olarak i'tikâd etmen, onunla oturup kalkmayı da zehirli yılanla oturup kalkmak olarak görmen lâzımdır. Onlar (Ehl-i Sünnet imâmları) hakkında mübâlâtları/kıskançlık, hüzün ve tasaları olmayan ilim talebeleri de -hangi fırkadan olurlarsa olsunlar- din hırsızlarıdır/dîninizden çalan kimselerdir. Bunlarla berâber olmaktan ve konuşmaktan sakınmak dahî, (dînin) zarûriyyât(ın)dandır/mutlaka bulunması ve uyulması gereken îcâblar(ın)dandır. Dinde meydana gelen bu fitne ve fesâd(lar)ın tamâmı, dünya malı toplamakta âhiretlerini hebâ eden şu topluluğun hayırsızlığındandır. Onlar doğru yol mukâbilinde sapıklığı satın alıp da ticâretleri kâr getirmeyen ve doğruya varmayan kimselerdir…." [1] (**İmâm-ı Rebbânî'nin sözü bitti**.)

Kâinâtın efendisi sallallâhu teâlâ aleyhi ve sellem'in Âhiret'e göçmesinden sonra nübüvvet güneşinden gittikçe uzaklaşılıyor, zaman geçtikçe haller değişiyordu. O kadar ki, Sahâbe radıyallâhu anhum'un en son vefât edenlerinden biri olan Enes radıyallâhu anh "Hakîkaten siz öylesi işler yapıyorsunuz ki, onlar gözünüzde kıldan da incedir ama Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem zamanında biz onları helâk eden günahlardan sayıyorduk." [2]

Tereddî/düşüş gittikçe ivme kazanıyordu. Gevşeme günbegün artıyordu. Buna çâre bulmak lâzımdı. Bir yanda hadîslerin toplanması öte yanda da fıkıh istinbâtları/âyet ve hadîslerden ma'nâ çıkarmalar mâhir ellerde en ihtişâmlı bir şekilde hızla devâm ediyordu. Böylece Kur'ân'ın zâyi' edilmeyeceği ve korunacağına dâir verilen ilâhî va'din sebebler dâiresindeki bir tecellîsi olarak doğru anlaşılması da tahakkuk ediyordu; Ku'ân ve Sünnet'i doğru anlamanın sahîh usulleri ve disiplinleri olan mezhebler teşekkül ve tekâmül hâlindeydi. İlim ve fikir anarşistlerine inad "onu biz koruyacağız" garantisi şu usûl ve tertîb temeline oturuyordu. Bir husûs daha vardı ki, o belki de mes'elenin en can alıcı ve mühim yanıydı: Amel ve ihlâs… Havâss'ın çok dar dâiresi dışında mü'minler bu noktada çok büyük bir kan kaybı içindeydi. İlim adamları buna da dikkatleri ziyâdesiyle çekiyorlar idi, lâkin inişe geçişin yine de bir türlü önü alınamıyordu. Ne yapmalıydı? Nihâyet bir tâife çıktı ve yapılmak istenilenin mânilerini yok etmekle işin imkân ve kolaylık yoluna girebileceğini söylemeye başladı. Şu sözü edilen mâni'ler/engeller çok idiyse de en mühimleri dört beş tâneydi. Birisi câhillik veya ilim eksikliği idi ki, bunun tedârikini ulemâ omuzlanmıştı ve bu iş yolunda gidiyordu. Diğerleri; Allah'ı unutmamak demek olan **zikr**'in kalmaması, **zikirsizlik**/Allah'ı unutmak… Dünyadan soğuyup Âhiret'e ısınmak ve yönelmek demek olan **zühd**'un bulunmaması, yani **dünyaya rağbet** edip Âhiret'ten soğumak. Yasaklardan kaçınmamak, **isyankârlık**… İbâdetleri eksik ve kusurlu yapmak… Bunların zıddları olan **zikir**, **zühd**, **takvâ**/vera' ve **ibâdetler** kemâl mertebeleriyle yapılmalıydı. Tâ'bîri

yerindeyse **Ashâb-ı Yemîn**'in şu husûslara sarfedeceği bir tonluk mesâi yerine on yâhud yüz tonluk bir ğayret sarfedecek ve yarışı çok çok önde yürüten **Mukarrebûn**dan olacak nümûne bir cemâat bulunmalıydı. Sözü edilen tâife öyle yaptı. Şer'î ölçüleri taşmadan her şeyde azîmeti esas aldı. Onlar daha çok hâl dilleriyle şöyle diyorlardı:

"Allah'ı çok zikredin", **"Allah'ın zikri en büyüktür"** ve **"Allah'ı unutanlar gibi de olmayın"** ilâhî emirleri ve haberleri istikâmetinde meselâ biz günde -fazlasına sınır getirmeden- en az **beş bin** defâ **"Allah"** veya **"Lâ ilâhe illellâh"** diyeceğiz… Ashâb da buna benzer yapmıştı. Safıyye vâlidemiz anlatıyor: Resûlüllah sallallâhu aleyhi ve sellem yanıma girdi önümde kendileriyle tesbîh etmekte olduğum **dört bin** hurma çekirdeği vardı. Nedir bunlar ey Huyey'in kızı? dedi. Onlarla tesbîh ediyorum, dedim. Başında dikildiğimden beri bunlardan daha çok tesbîh ettim, buyurdu. (Onu) bana (da) öğret, ey Allah celle celâlühû'nun Resûlü! dedim. Sübhâne adede mâ … min şey'in/Allahı yarattığı şeyler adedince tesbîh ederim, buyurdu. Bu hadîs de sahîhdir. (Süyûtî). [3] Burada taşlarla tesbîh ve şu sayı yasaklanmadığına göre onlarla tesbîh edilebileceğine ve şu rakamda zikir yapılacağına dâir bir Takrîrî Sünnet vardır.

Dünyâdan ve dünyalıklardan zarûret mikdârı, sağlığımıza zarar vermeyecek kadar faydalanmalıyız… Zühd hakkında Abdullah b. Mübârek, Vekî' b. Cerrâh, Ahmed b. Hanbel, Ebû Dâvud, Beyhekî ve diğer bir çok muhaddis başlıbaşına eser te'lîf ederken, Buhârî, Müslim, Tirmizî ve diğerleri eserlerinin içinde yüzlerce hadîs rivâyet etmişlerdir.

Haramlardan kaçınmak şöyle dursun, şübheli şeylerden, mekruh-lardan ve yerine göre elden geldiğince ruhsatlardan, hatta ihtiyâc fazlası mübâhlardan, (onları haram görmeden ama) haramlardan sakınırcasına uzak durmalıyız… Buna dâir de bir çok âyet ve bir nice hâdîs var. "Kendinizle haram arasına helâlden bir perde koyunuz; kim bunu yaparsa dîninin ve ırzının tertemiz olmasını taleb eder. (Yâhud tertemiz eder.)" [4] "Kul, zarardan sakınmak için zararsız şeyi (bile) terk etmedikçe muttakîlerden olmaya ulaşamaz." [5]

Farzlarda eksiklik yapmak şöyle dursun, onlarda yapılacak kusurların tamamlayıcısı olan sünnetleri, müstehabları ve Sünnet'le sâbit olan sâir nâfileleri kendi payımıza (farz i'tikâd etmeden ama) farz hassâsiyetiyle işleyeceğiz. Hadîs-i Kudsîde, "….kulum nâfilelerle bana yaklaşmağa devâm eder. Nihâyet ben onu severim. Ben onu sevince de onun kendisiyle işittiği kulağı, gördüğü gözü, vurduğu eli ve yürüdüğü ayağı olurum." [6]

Evet, böyle yaptılar ve böylece pâk nümûne bir kılavuz kervân hâsıl oldu… Tasavvuf yolcuları… Karanlık bir gecede gökyüzünde her yanı aydınlatan yıldızlar ve badir/dolunay, yâhud gündüzün simsiyah bulutların arasından sıyrılıp ortalığı nurlandıran bir güneş misâli, herkese yol gösterici oldular. Karanlıklara meftûn yarasalar onlardan çok rahatsız olduysalar da ışığın sevdâlıları sevince boğuldular… Koca koca muhaddisler ve fakîhler onlara ğıbta eder oldular. Yediden yetmişe herkese hayırlarda kılavuzlar ve rehberler hâline geldiler… İşi baştan hassas ve titiz bir şekilde te'sîs ettiklerinden bunun kısa zamanda bereketini gördüler. Kur'ân ve Sünnet çerçevesindeki tarz ve üslûb farklılıklarına göre kısmî değişikler bulunduran müesseseler hâline geldiler. Bir yanıyla ilim ve amel sâhasının mezheblerine benzer terbiyevî mektebler şeklini aldılar. Hâsılı tarîkatler meydana çıktı. Aslı ve Rûhu ile Saâdet asrında bulunup da sonradan şekillenen mezheblere benzer bir vaziyette zuhûr eden şu tarîkatler kâmil ve has mü'minleri dokuyan ipek tezgâhları ve makineleri oldular. Câhil, kendini bilmez ve onların dünyâlarından haberi olmayan zavallılar onlara düşmân olmakta şeytânlara hep arkadaş ve yoldaş

oldular. Bir büyüğümüzün altından kıymetli ifâdesiyle evin alt ahır katında yatan(hayvanlar)ın üst kattaki insanların hâlinden ne haberi olur? Bunun gibi şu büyüklerin hallerini kavrayamadılar. Çünki farklı âlemlerin ve buudların varlıklarıydılar. O bakımdan bir cihetle haklıydılar. Bildiklerini zannettiklerinin amelinden, sâhibi oldukları düşüncesinde bulundukları amelin ihlâsından şark ile ğarb kadar uzaktaydılar. Ümmet akîdede nasıl yetmiş üç fırkaya ayrılmış ve sadece birisi kurtulmuş idiyse, tarîkatların da çoğunun istikâmetten uzak, çok azının ise düzgün olması garibsenmemeliydi. Yetmiş iki sapık ve cehennemi hak eden fırka yüzünden kurtulan yetmiş üçüncü fırkayı da karalamak nasıl yanlış idiyse, tarîkatların yoldan çıkmışlarını bahâne ederek hidâyette rehber olanlarını dahî atmamak îcâb ederdi. Ama öyle yapmadılar. Sapla samanı karıştırdılar.

وَصَلَّى اللهُ عَلَى سيدنا محمد وَ عَلَى اٰلِهِ وصحبه كلما ذكره الذاكِرون وغفل عن ذكره الغافلون وَ الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِين

Hüseyin AVNİ

---

[1] Mektûbât:1/185, 113. Mektûb

[2] [Ahmed,3/3….Buhârî, Rikâk.32, Dârimî, Rikâk.54], Mu’!cem (Concordance):2/140

[3] [Timizî, Hâkim ve Taberânî Safiyye radıyallâhu anhâ’dan rivâyet ettiler], İmâm Celâleddîn es-Süyûtî, el-Minha fî’s-Sibha, -el-Hâvî li’l-Fetâvâ içinde-:2/37-38

[4] [İbnü Hibbân, Sahîh, Taberânî, el-Kebîr, Nü’mân b. Beşîr’den. İsnâdı sahîhdir.], Münâvî, et-Teysîr:1/36-37

[5] [Tirmizî, İbn-i Mâce ve Hâkim Atıyye es-Sa’dî’den. Tirmizî “Hasen ve Ğarîbdir” dedi], Münâvî, et-Teysîr:2/503

[6] [Buhârî, Sahîh, Rikâk:38 Ebû Hureyre’den], Kenzü’l-‘Ummâl:7/770